

Yttrande
18 juni 2014

Dnr 3.5.1-48-14

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Förändrad assistansersättning – en översyn av ersättningssystemet (SOU 2014:9)

Dnr S2014/1703/FST

SAMMANFATTNING

- Konjunkturinstitutet anser att förbättrad statistik och dataunderlag för analys och uppföljning av kostnaderna för assistansersättningen ska prioriteras.
- Konjunkturinstitutet stödjer utredningens bedömning att en ny utformning av ersättningen för personlig assistans behövs. Utifrån befintligt underlag är det dock svårt att utforma ett bra system. Utredningens förslag är enligt Konjunkturinstitutets bedömning bättre än det föregående.
- Orsakerna till ökningen av antalet timmar per brukare bör analyseras

Statens utgifter för assistansersättningen har ökat successivt sedan ersättningen infördes 1994. Sedan år 2000 har ökningen varit i genomsnitt 1,5 miljard kronor per år eller 11,4 procent per år. Utgifterna för assistansersättningen var 2013 drygt 27 miljarder kronor. Det är 1,5 miljard mer än statens utgifter för alla sjukskrivningar med sjukpenning detta år. Antalet personer med assistansersättningen (brukare) har ökat från 6000 år 1994 till drygt 16000 år 2013. Ökningen av antalet brukare har stabiliserats under senare år, medan antalet ersatta timmar per brukare fortsätter att öka. Assistansersättningen är en viktig ersättning, en rättighet som förbättrar livskvaliteten för många.

KONJUNKTURINSTITUTET ANSER ATT EN UTÖKAD STATISTIK ÖVER KOSTNADERNA FÖR ASSISTANSERSÄTTNINGEN BÖR INFÖRAS

Utredningen skriver att det saknas underlag för analys av kostnaderna för assistansersättningen. För att bättre kunna följa upp och utvärdera kostnader för assistansersättningen som anordnare har med kostnader som ingår i timschablonen behövs en utökad statistik. Jämfört med all den statistik som samlas in och analyseras över sjukskrivningar är uppföljning, utvärdering och analys av assistansersättningen nästan obefintlig.

NUVARANDE BERÄKNING AV TIMSCHABLON ÄR UNDERMÅLIG

Assistansersättningen skrivs idag fram med en för hög timschablon som kan påverka incitament till fler timmar och därmed vara kostnadsdrivande. I den nuvarande beräkningen över timschablonen används inte senaste löneutfall för assistenter eller vårdbiträde. Det senaste utfallet som använts vid beräkning var från 2009. Därefter har Konjunkturinstitutets prognoser och utfall för kommunanställda respektive privata tjänster

använts för framskrivning av timschablonen. När prognos skiljer sig från utfall, vilket det nästan alltid gör, hamnar skillnaden på posten ”övriga kostnader” i timschablonen. Timschablonen skrivs alltså aldrig ner om löneprognosen har varit för hög. De senaste årens låga löneutfall i förhållande till prognos har bidragit till att övriga kostnader i timschablonen har ökat markant. Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) har gjort en analys av timschablonen och menar att systemet är kostnadsdrivande.¹ Timschablonen är för hög jämfört med de kostnader som företagen har för att utföra personlig assistans. Under 2000-talet har riskkapitalkoncerner börjat etablera sig på assistansmarknaden. Ett fåtal företag har många brukare och företagen agerar som ombud för brukare och överdriver behovet av assistans, eftersom fler assistanstimmar är av ekonomiskt intresse för företagen. Detta understryker behovet av en ny metod för att beräkna timschablonen.

Utredningen föreslår att regeringen beslutar hur schablonen fördelas och att övriga kostnader alltid ska utgöra 13 procent av (grund)schablonen. Det innebär att övriga kostnader också skrivs fram med senast kända löneutfall, vilket kan vara en för hög framskrivning av övriga kostnader. Med bättre uppföljning och statistik över vad som ingår i övriga kostnader är det lättare att prissätta den verkliga kostnaden. Med bättre data över olika kostnadslag kan schablonens fördelning mellan löner och övriga kostnader bli mer verklighetsanpassad. Nuvarande andel övriga kostnader på 13 % av timschablonen har använts sedan 1997 då schablonmodellen infördes.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Mats Dillén. Föredragande har varit Ulla Robling.

Mats Dillén

Ulla Robling

¹ Inspektionen för socialförsäkringen. Rapport 2012:12. Assistansmarknaden. En analys av timschablonen.